

Legal Horizons

Journal homepage: <https://legalhorizons.com.ua/en>

Legal Horizons, 14(2), 77-82

UDC 343.627

DOI: 10.21272/legalhorizons.2021.i14.p77

Grooming as a Modern Form of Sexual Violence

Volodymyr V. Pahomov*, Ihor V. Karikh, Maksym O. Bondarenko

Sumy State University
40007, 2 Rymskyi-Korsakov Str., Sumy, Ukraine

Article's History:

Submitted: 20.02.2021

Revised: 15.04.2021

Accepted: 29.05.2021

Abstract

Nowadays, the number of Internet users aged 12 to 24 amounts to 18% of all users in Ukraine, so regular use of the Internet by children has become commonplace in modern society. At the same time, children form the Internet group most vulnerable to criminogenic influence. Accordingly, the purpose of this study was to investigate such a socio-legal phenomenon as Internet grooming. The study established that Internet grooming constitutes illegal, immoral acts that encroach on public relations protected by criminal law. Based on the analysis of grooming cases, the study defined such concepts as "sexual exploitation of children", "localised grooming" and "Internet-grooming". The authors analysed the goals and phases of grooming, as well as types of groomers. Accordingly, the authors identified and described the following types of groomers: "caring", "adapting" and "hypersexual". The phases of Internet grooming identify the following stages of development in the relationship between the child and the perpetrator: the formation of friendships and relationships, risk assessment, isolation phase, intimate phase. Against the background of the disastrous consequences of Internet grooming, which is currently outside the legal field of Ukrainian legislation, both the state and society face an urgent need to create safe conditions for children and adolescents when using the Internet. The study concluded that the criminal law protection of children and adolescents from sexual exploitation in a virtual environment, considering the criminological situation in the country, requires attention to be increased

Keywords: social networks, children and adolescents, digital competence, criminogenic influence, internet risks, internet grooming, sexual exploitation

Suggested Citation:

Pahomov, V.V., Karikh, I.V., & Bondarenko, M.O. (2021). Grooming as a modern form of sexual violence. *Legal Horizons*, 14(2), 77-82.

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

*Corresponding author

Грумінг як сучасний вид сексуального насилля

Володимир Васильович Пахомов, Ігор Володимирович Каріх,
Максим Олександрович Бондаренко

Сумський державний університет
40007, вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, Україна

Анотація

Станом на сьогодні кількість користувачів Інтернетом віком від 12 до 24 років становить 18 % від усіх користувачів в Україні, відтак регулярне користування дітьми Інтернетом стало звичним явищем для сучасного суспільства. Водночас діти є найбільш вразливою інтернет-групою перед криміногенним впливом. Відповідно до цього, метою дослідження є вивчення такого соціально-правового явища як інтернет-грумінг. У процесі дослідження визначено, що інтернет-грумінгом називаються протиправні, аморальні діяння, що посягають на суспільні відносини, які охороняються кримінальним законом. На основі проведеного аналізу випадків грумінгу визначено поняття «сексуальна експлуатація дітей», локалізований грумінг та «інтернет-грумінг». Аналізуються його цілі й фази, а також типи грумерів. Відповідно до цього, авторами виділено та описано такі типи грумерів: «доглядає», «приспосовується» і «гіперсексуальний». Фазами інтернет-грумінгу визначено такі стадії розвитку взаємин дитини й зловмисника: формування дружби та взаємин, оцінка ризику, фаза ізолювання, інтимна фаза. На тлі згубних наслідків інтернет-грумінгу, що нині перебуває поза правовим полем українського законодавства, перед державою та суспільством постає нагальна потреба у створенні безпечних умов для дітей і підлітків під час користування Інтернетом. У статті зроблено висновок, що кримінально-правова охорона дітей і підлітків від сексуальної експлуатації у віртуальному середовищі з урахуванням кримінологічної ситуації в країні вимагає посиленої уваги

Ключові слова: соціальні мережі, діти і підлітки, цифрова компетентність, криміногенний вплив, інтернет-ризик, інтернет-грумінг, сексуальна експлуатація

Постановка проблеми

Дослідження злочинів правопорушень проти статевої свободи, у розвитку яких не останню роль відіграє світова мережа Інтернет є актуальним через ранній статевий розвиток молоді. Тому нині спостерігається значне поширення фактів статевих злочинів, особливо за участі осіб, які не досягнули віку згоди [1]. Пропорційно до кількості фактів вчинення таких злочинів зростає кількість нерозкритих справ. Популярності набувають поняття «сексуальна експлуатація дітей» і «грумінг». Згідно з авторським визначенням, «грумінг» – вчинення дій сексуального характеру, що пов'язані з проникненням у тіло іншої особи, яка не досягла віку згоди та не надає належної оцінки діям, що вчиняються щодо неї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Термін «сексуальна експлуатація дітей» (від *англ. Child sexual exploitation, CSE*) вперше був використаний у 2009 році в документі Міністерства освіти Великої Британії [2], який має замінити термін «дитяча проституція», що передбачає певний рівень згоди. CSE – це форма сексуального насильства над дітьми, за якої дітям пропонують гроші, наркотики, алкоголь, їжу, місце для проживання або просто прихильність в обмін на сексуальну активність. Водночас насильство й залякування були звичайними

явищами. CSE є значно ширшим поняттям за «грумінг» і включає онлайн-грумінг (*online grooming*) та локалізований грумінг (*localised grooming*), раніше відомий як грумінг на вулиці (*on-street grooming*). Локалізований грумінг поєднує групу насильників, націлених на вразливих дітей, які працюють у громадських місцях та пропонують їм солодощі, алкоголь, наркотики і їжу в обмін на сексуальні стосунки [3].

Суспільна небезпечність такого явища полягає у тому, що жертва не може належним чином оцінити наслідки своїх дій та у переважній більшості випадків дає згоду на вчинення сексуального акту з її участю. Як зазначає дослідник Л. Дірден, зазвичай такі особи з сімей із скрутним фінансовим становищем. У таких випадках, згідно з практичним досвідом, злочинці стають «друзями» майбутньої жертви через соціальні мережі та обіцянками замощеного життя й нових знайомств, переконують на надання сексуальних послуг [4].

Мета статті

Мета дослідження полягає в аналізі випадків інтернет-грумінгу, виявлення основних характеристик, що мають сприяти розвитку дієвої державної політики з забезпечення захисту прав дитини у віртуальному просторі.

Виклад основного матеріалу

Явище «грумінгу» поширилося у Західній Європі: випадки розбещення близько 700 дівчат у місті Ньюкасл (Великобританія) організованою групою осіб; 1510 випадків у м. Роттердам (Великобританія), місто Роттердам (Нідерланди). Україну явище грумінгу також не оминуло. 18 жовтня 2019 року у м. Одеса трапився випадок групового зґвалтування дівчат 15 та 17 років. Кривдниками були їх так названі «друзі», з якими вони познайомились у Інтернеті. [5]. Тому варто розглянути приклади таких випадків більш детально, щоб зрозуміти характерні особливості злочинів, що вже стали класичними для поняття «грумінг» у Західній Європі.

У місті Ньюкасл феномен «грумінгу» існував упродовж 30 років. Для нього характерним є участь групи злочинців, що складалися десь з 15–20 чоловік, переважно біженців із Близького Сходу. Жертв вони шукали у публічних місцях та під прикриттям «нових друзів», обіцяючи солодке життя, а також пропонували алкоголь та наркотики. Злочинці влаштовували зґвалтування групою осіб, водночас змушуючи інших дітей спостерігати, заливаючи їх бензином та погрожуючи підпалити. Такі дії, а також погрози зґвалтування їх матерів та молодших сестер, виконували роль «превентивних» методів і сприяли тому, що подібні групи існували на території всієї Великобританії. Жертвами торгували в інші міста. Були і вагітні, у яких здебільшого траплявся викидень, але й були діти, що народжувалися. Їх виховували неповнолітні «матері». Саме ці особи у майбутньому будуть підтримувати злочинців під час судових розглядів. Наявні факти дозволяють говорити про елемент «грумінгу» у м. Ньюкасл [6-7].

Непоодинокими були випадки у м. Роттердам, коли у жертв вимагали плату за наркотики та як спосіб розплати пропонували надання сексуальних послуг. За увесь період діяльності, на момент розслідування, налічувалося 110 осіб причетних до схеми [8]. На теренах Співдружності Незалежних Держав (СНД), історія Марії Бабко та Ірини Ніколайзен, відомих жертв фотоательє «Серые мышки» є прикладом грумінгу. Власник ательє, Сергій Кропочкін, протягом 15 років робив фото та відео порнографічного характеру з неповнолітніми, обіцяючи їм, що вони стануть моделями. Зібрані матеріали розповсюджувалися через мережу Інтернет на територію Європи. Було знайдено близько 145 епізодів розбещення неповнолітніх. Розплачувався С. Кропочкін із дітьми і підлітками грошима – від 200 рублів до 9 тисяч, ціна залежала від того, наскільки дитина приваблива і на що готова піти. Вік «моделей» був різний – від першокласників до повнолітніх. Так, дорослими дівчатами «режисер» теж не гребував. Але там вже інша історія, оскільки моделі буквально билися за місце перед об'єктивом. Якщо хтось із дівчат «мишачого загону» починав користуватися великим попитом або симпатією з боку С. Кропочкіна, їй легко могли влаштувати «темну». Характерним

для такого випадку є відсутність насилля з боку злочинця та вмиле використання соціального й економічного статусу та перспектив кар'єри моделей. Подібний тип «грумінгу» є одним із найнебезпечніших серед усіх, адже жертви не вважали себе такими, оскільки не було чинника примусу [9].

Десятирічна Марія Бабко була улюбленою «моделлю» серед усіх жертв фотоательє. За зйомки він платив їй приблизно 10 тис. рублів, хоча сам отримував набагато більше. Зі слів Марії, він був хорошим психологом, ввічливим та спокійним, працював повільно, у його діях ніколи не було насилля і примусу. Протягом двох років Марія була моделлю у ательє [10]. Ірину Ніколайзен до С. Кропочкіна у 10 років привела її подруга та сказала, що їх зніматимуть для каталогу дитячого одягу з грошовою винагородою. Насправді жодної реклами одягу не було. З наступних інтерв'ю жертви, стає зрозумілим, що тоді вона точно не усвідомлювала, що робить щось аморальне. Також, згідно з історією Ірини, можна зробити висновок, що С. Кропочкін не одразу платив своїм жертвам. Для початку він робив лише фото за які платив їжею. Так за словами Ірини, після першої фотосесії, «дядя Серёжа», замість грошей дав їй їжу, яку вона принесла додому. Більшість жертв були з неблагополучних сімей, тож у батьків не виникало питань, звідки діти приносять їжу. Питання виникли у батька однієї з жертв, який був співробітником органів охорони порядку. Цей інцидент і став причиною викриття фотоательє та широкого резонансу [9].

Відсутність доказів є однією з характерних особливостей «грумінгу», адже переважно жертви не вважають злочинців своїми кривдниками, а себе жертвами. Відповідно до цього, виникає питання належної підготовки та спроможності правоохоронних органів розслідувати такі справи, особливо з огляду на швидкий розвиток інтернет простору. Соціальні мережі значно спрощують поширення випадків «грумінгу». Але не варто вважати, що забравши у дітей соціальні мережі, можна вирішити проблему «грумінгу». Варто додатково проаналізувати психофізіологічний стан жертв, що також є однією з причин виникнення випадків «грумінгу».

Психічне здоров'я індивіда залежить насамперед від нашого оточення. На думку нідерландського нейробіолога Д. Свааба, соціальні чинники: недооцінювання, жорстоке поводження з дітьми, дискримінація особистості підвищує шанс суїциду, психічних і психіатричних порушень [11]. Так, діти, які пережили Голокост мали менший об'єм головного мозку та схильність до фобій, депресій та межового розладу особистості через серйозні проблеми з зонами мозку, що відповідають за агресивну поведінку та регулювання емоцій. Так, було виявлено, що у дорослих, які пережили дуже сильний стрес у дитинстві, є серйозні зміни у ділянках, які відповідають за емоції, пам'ять, планування та інтелект, зміни у щитоподібній залозі та інше [12]. І чим менша була

дитина у момент стресу, тим більшими були зміни у ділянках мозку. Згідно з висновками експертів-психіатрів, така ж сама ситуація склалася і з жертвами грумінгу в Ротерхемі [12]. Але, не тільки насильство до дитини може призвести до формування жертви грумінгу. Велику роль відіграє соціоекономічний статус сім'ї, у якій зростає дитина. На це впливає рівень доходів сім'ї [13], освіта батьків, їхній стиль та рівень життя – усе це може позитивно або негативно вплинути на дитину [12].

Проаналізувавши приводи для дзвінків, організація [14] визначила основні права дітей, психологічне здоров'я дітей (тривога, самотність, страхи, суїциди), випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми (зокрема комерційна та сексуальна експлуатація), а також стосунки в сім'ї і з однолітками, питання статевого виховання й ВІЛ/СНІД, правосуддя щодо дітей, проблеми внутрішньо-переміщених осіб та інші. Відкритість інформації та низький рівень медіаграмотності дають грумерам великий простір для маніпуляцій зі своїми жертвами. Особливим цинізмом, на думку авторів, є існування відкритих сайтів «педосексуалів». Так, найбільший форум «педосексуалів» у СНД «Право любити» заявляє, що діти та підлітки чудово розуміють свою сексуальність, можуть дати зважену згоду на статевий акт та бути рівноцінним партнером для стосунків (не обов'язково сексуальних). Підкріплюють вони це дослідженнями науковців, які розглядають сексуальність як психофізіологічний процес, без особливої прив'язки до моралі [15]. Під час перевірки цих статей, досліджень та їх авторів виявляється, що або на сайті викладений досить суб'єктивний переклад, цитування без контексту [16], або саме дослідження не визнане науковим за відсутності достатньої аргументації та наукових стандартів. Згаданий вище форум та інший – «Німфетоманія» відкриті, ведуться у межах чинного законодавства, на них ви не знайдете, ані інформації про злочинця, ні фото неповнолітніх, ні відео. Максимум – новини, як жорстока держава не розуміє педосексуалів. Власне, щоб уникнути нагляду держави, вони вигадали власний сленг. Так, хлопчики стали «зайцями», дівчатка «білками», а себе вони називають «ведмедями» [16]. Що коїться на «закритих» сайтах можемо тільки здогадуватися.

Проведений аналіз показує, що у діях злочинця знаходять відображення багато властивостей його особистості, а це, зі свого боку, дозволяє створити модель найбільш ймовірного типу насильника. Подумки подану систему, що відображає або відтворює об'єкт пошуку, здатна заміщати його у такий спосіб, що дослідження моделі дає нову інформацію про злочинця. На думку іноземних авторів, можна виділити дві типології сексуальних злочинців залежно від форми прояву сексуальної агресії. Так, сексуальна агресія складається з інструментального та екстенсивного компонентів. Перша спрямована тільки на

подолання опору жертви для завершення сексуального контакту, друга – на приниження жертви [17]. Під час переважання інструментальної агресії можна виділити правопорушення сексуальної (парафільної) мотивації, а у осіб, які здійснюють подібні діяння, такі риси як імпульсивність і низька емоційна реактивність. Під час домінування екстенсивної агресії виділяються садистичні напади, за яких пошкодження наносяться з метою отримання сексуального задоволення, а насильницькі дії спрямовані на приниження жертви [18].

У випадку з групами злочинців, які вчиняли протиправні дії у місті Ньюкасл, переважав екстенсивний тип сексуальної агресії. Приниження, погрози вбивством, підкуп алкоголем, наркотиками або прикрасами – все це було елементом сексуальної прелюдії, деяким квестом для подолання опору жертв, вторгнення у довіру та, насамперед, психологічної домінації. На думку А.А. Семирикової, такий тип є самоствердженням. До цієї групи належать особи, для яких сексуальне насильство є інструментом подолання внутрішньої невпевненості у собі, підвищення своєї самооцінки і збільшення власної значущості в очах оточуючих осіб, тобто як інструмент отримання довіри й поваги у певній неформальній групі. Ця категорія осіб дуже злопам'ятна, образлива і мстива, але на відміну від інших форм об'єктивно невмотивованого насильства її представники не мають усталеної життєвої позиції, зазвичай, легко підпадають під чужий вплив, хоча і прагнуть це всіляко приховати [19]. Це прямо характеризує особу грумерів, які діють як у Інтернеті, так і у реальному просторі.

Висновки

Було проаналізовано витоки грумінгу та злочини у мережі Інтернет. Наразі знайомство та спілкування у соціальних мережах не виявляється складним. Воно дає нам примарне відчуття знайомства з людиною, спираючись на його особисту сторінку. Явище грумінгу є складовою сексуальної експлуатації дітей та включає в себе елемент добровільної згоди жертв, домінування психологічного насильства над фізичним. Здебільшого, це пов'язано з соціоекономічним становищем жертв. Наразі доведено, що дорослі, які росли у бідних районах, у неповній сім'ї або пережили довготривале агресивне чи байдуже ставлення, мають серйозний шанс депресій, розладу особистості та потрапляння в аб'юзивні відносини.

Основним призначенням інтернет-грумінгу є аморальні, протиправні дії інтелектуального характеру відносно дитини (натяжки, цинічні розмови, демонстрація порнографічної продукції, спокушання і маніпуляції, отримання фото відеоматеріалів) або зустріч з дитиною у реальному житті з метою здійснення, наприклад, дій сексуального характеру, спрямованих на задоволення статевої похоті зловмисника або збудження статевої пристрасті у дитини чи підлітка.

Грумери вміло маніпулюють жертвою, її родиною та кругом спілкування, щоб приховати свої девіантні наміри і уникнути викриття. Переважно грумери дотримуються певних стратегій, таких як вибір вразливої жертви, отримання до неї доступу, розвиток довірчих відносин і зниження чутливості жертви до сексуального підтексту. Метою грумера є здебільшого

отримання фото- і відеоматеріалів сексуального характеру від своїх жертв. Такий тип зловмисника не зацікавлений у зустрічі з жертвою в реальному світі. Для цього типу грумерів характерний стрімкий процес інтернет-грумінгу, де грумер буде використовувати різні привабливі для жертви «особистості» для швидкого контакту з нею.

Список використаних джерел

- [1] Маляр А. Офіційна статистика по кількості зґвалтувань не відображає реальність. URL: <https://gazeta.ua/blog/52893/oficijna-statistika-po-kilkosti-zgvaltuvan-ne-vidobrazhaye-realist> (дата звернення: 24.01.2021).
- [2] Safeguarding children and young people from sexual exploitation: Supplementary guidance to working together to safeguard children. URL: <https://dera.ioe.ac.uk//9329/> (accessed date 23.01.2021).
- [3] Child sexual exploitation and the response to localised grooming. URL: <https://publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmselect/cmhaff/68/68i.pdf> (accessed date 23.01.2021).
- [4] Dearden L. London 'grooming gang' exposed as police warn abuse happening across Britain. URL: <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/london-grooming-gang-new-exposed-found-police-warning-children-abuse-girls-uk-newham-stratford-a8099346.html> (accessed date 24.01.2021).
- [5] В Одессе арестовали причастного к групповому изнасилованию двух девочек-подростков. URL: <https://www.segodnya.ua/ukraine/v-odesse-arestovali-prichastnogo-k-gruppovomu-iznasilovaniyu-dvuh-devochek-podrostkov-1353160.html> (дата обращения 25.01.2021).
- [6] Dearden L. Muslim community "absolutely disgusted" by Newcastle grooming gang. URL: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/grooming-gang-newcastle-asian-pakistani-bangladeshi-muslim-response-faith-leaders-operation-shelter-a7888946.html> (accessed date 25.01.2021).
- [7] Dearden L. Newcastle grooming gang victim left suicidal and sleeping with knife by bed after being raped, court hears. URL: <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/newcastle-grooming-gang-victim-suicidal-rape-knife-by-bed-abuse-operation-shelter-asian-white-a7933196.html> (accessed date 24.01.2021).
- [8] Dearden L. Rotherham grooming gangs may have abused more than 1,500 victims, investigators reveal. URL: <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/rotherham-grooming-gangs-1500-victims-investigation-police-national-crime-agency-pakistani-white-a8219971.html> (accessed date 25.01.2021).
- [9] Петрова А. Исповедь «Сибирских мышек»: как сложилась жизнь школьниц, которые позировали за деньги педофилу-порнографу. URL: <https://www.nsk.kp.ru/daily/26981.7/4040282/> (дата обращения 23.01.2021).
- [10] В соцсетях всё чаще говорят о Марии Бабко. Кто она, почему популярна и что такое «Сибирские мышки». URL: <https://medialeaks.ru/2802mav-maria-babko/> (дата обращения 23.01.2021).
- [11] Свааб Д.Ф. Наш творчий мозок. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 463 с.
- [12] Свааб Д.Ф. Ми – це наш мозок: нейробіографія мозку, від матки до хвороби Альцгеймера. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 496 с.
- [13] Лаврук І.Г., Тодорюк С.І., Кифяк В.І. Нерівність доходів населення в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. Вип. 11. С. 40–44. doi: 10.32702/2306-6814.2019.11.40.
- [14] Права дітей в Україні: як держава захищає та дотримується їх (результати моніторингу, проведеного на Національній дитячій «гарячій» лінії). URL: https://la-strada.org.ua/ucp_mod_library_view_303.html (дата звернення: 24.01.2021).
- [15] Некоторые проблемы детской сексуальности. URL: <https://right-to-love.name/node/460> (дата обращения: 23.01.2021).
- [16] Теории сексуальной революции. URL: <http://tema.in.ua/article/1830.html> (дата обращения: 25.01.2021).
- [17] Берковиц Л. Агрессия. Причины, последствия и контроль. Санкт-Петербург: Прайм-Еврознак, 2001. 512 с.
- [18] Prentky R.A. Human sexual aggression current perspective. New York: New York Academy of Sciences in New York, 1987. 348 p.
- [19] Семерикова А.А. Типология насильственных сексуальных преступников. *Юридические исследования*. 2017. Вып. 10. С. 11–19.

References

- [1] Malyar, A. (2020). *Official statistics on the number of rapes do not reflect reality*. Retrieved from <https://gazeta.ua/blog/52893/oficijna-statistika-po-kilkosti-zgvaltovan-ne-vidobrazhaye-realnist>.
- [2] Safeguarding children and young people from sexual exploitation: Supplementary guidance to working together to safeguard children. Retrieved from <https://dera.ioe.ac.uk/9329/>.
- [3] Child sexual exploitation and the response to localised grooming. Retrieved from <https://publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmselect/cmhaff/68/68i.pdf>.
- [4] Dearden, L. (2017). *London 'grooming gang' exposed as police warn abuse happening across Britain*. Retrieved from <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/london-grooming-gang-new-exposed-found-police-warning-children-abuse-girls-uk-newham-stratford-a8099346.html>.
- [5] A person involved in the gang rape of two teenage girls in Odessa was arrested. (2019). Retrieved from <https://www.segodnya.ua/ukraine/v-odesse-arestovali-prichastnogo-k-gruppovomu-iznasilovaniyu-dvuh-devochek-podroستkov-1353160.html>.
- [6] Dearden, L. (2017). *Muslim community "absolutely disgusted" by Newcastle grooming gang*. Retrieved from <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/grooming-gang-newcastle-asian-pakistani-bangladeshi-muslim-response-faith-leaders-operation-shelter-a7888946.html>.
- [7] Dearden, L. (2017). *Newcastle grooming gang victim left suicidal and sleeping with knife by bed after being raped, court hears*. Retrieved from <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/newcastle-grooming-gang-victim-suicidal-rape-knife-by-bed-abuse-operation-shelter-asian-white-a7933196.html>.
- [8] Dearden, L. (2018). *Rotherham grooming gangs may have abused more than 1,500 victims, investigators reveal*. Retrieved from <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/rotherham-grooming-gangs-1500-victims-investigation-police-national-crime-agency-pakistani-white-a8219971.html>.
- [9] Petrova A. *Confessions of "Siberian Mice": How did the life of schoolgirls who posed for a pedophile-pornographer for money*. (2019). Retrieved from <https://www.nsk.kp.ru/daily/26981.7/4040282/>.
- [10] In social networks, people are increasingly talking about Maria Babko. Who is she, why is she popular and what is "Siberian Mice". (2019). Retrieved from <https://medialeaks.ru/2802mav-maria-babko/>.
- [11] Svaab, D.F. (2019). *Our creative brains*. Kharkiv: Klub Simeynoho Dozvillya.
- [12] Svaab, D.F. (2019). *We are our brains: A neurobiology of the brain, from the womb to Alzheimer's*. Kharkiv: Klub Simeynoho Dozvillya.
- [13] Lavruk, I., Todoriuk, S., & Kyfyak, V. (2019). Income inequality in Ukraine. *Investytsiyi: Praktyka ta Dosvid*, 11, 40-44. doi: 10.32702/2306-6814.2019.11.40.
- [14] Children's rights in Ukraine: How the state protects and respects them (results of monitoring conducted at the National Children's Hotline). (2014). Retrieved from https://la-strada.org.ua/ucp_mod_library_view_303.html.
- [15] Some problems of child sexuality. (2015). Retrieved from <https://right-to-love.name/node/460>.
- [16] Theories of the sexual revolution. (2007). Retrieved from <http://tema.in.ua/article/1830.html>.
- [17] Berkovyts, L. (2001). *Aggression. Causes, consequences and control*. St. Petersburg: Praym-Yevroznak.
- [18] Prentky, R.A. (1987). *Human sexual aggression current perspective*. New York: New York Academy of Sciences in New York.
- [19] Semerikova, A.A. (2017). Typology of violent sex offenders. *Law Research*, 10, 11-19.